

Peter Villads Vedel *Pædagogisk konsulent,
Integrationsministeriet
pvv@inm.dk*

Vigtige skridt mod professionaliseringen af dansk som andetsprog for voksne

Lærerne i dansk som andetsprog for voksne fik – som det fremgår af fremstillingen i Karen Lunds artikel – trods undervisningsopgavens vigtige placering i introduktionen af udlændinge til det danske samfund først så sent som i slutningen af 1990'erne udviklet deres faglige identitet som undervisere i dansk som andetsprog og kultur pædagogik. Et vigtigt skridt i denne udvikling var områdets ændrede selvforståelse fra “indvandrers-undervisning” til “undervisning i dansk som andetsprog”. Her spillede etableringen af den nye kandidatuddannelse på Københavns Universitet “dansk som fremmed- og andetsprog” i 1985/86 en vigtig rolle; et studium, som mange “indvandrerslærere” meldte sig ind på og kom ud af som “sprogslærere” eller “dansk som andetsprogsundervisere”.

Det nye syn på faget blev kraftigt understøttet, da Undervisningsministeriet i 1998 oprettede “Uddannelsen til underviser i dansk som andetsprog”. Gennem et udvalgsarbejde blev det kortlagt, hvilke lærer kvalifikationer der var nødvendige for på den mest kvalificerede måde at kunne varetage undervisningen i dansk som andetsprog for voksne og undervisningen i kultur, samfund og medborgerskab.

Uddannelsen til underviser i dansk som andetsprog

Noget, der mere end andet er med til at professionalisere et fag og dets aktører, er, når faget får “sin egen” uddannelse. Fra 1998 blev *Uddannelse til underviser i dansk som andetsprog for voksne* (DAV) et kompetencekrav for at blive sprogcenterlærer. Det er i dag en professionsrettet kompetencegivende uddannelse på master/ kandidatniveau; adgang til uddannelsen er en læreruddannelse med linjefag i sprog/dansk eller en bachelor i sprog/dansk som centralt fag. Uddannelsen består af en fagrække, som repræsenterer kernekompetencer for alle, der underviser i dansk som andetsprog.

Sprogbeskrivelse: Man skal vide noget om dansk sprog, og hvad der er karakteristisk for dansk brugt af personer, der ikke har dansk som modersmål. Til eksamen skal de

studerende derfor være i stand til at analysere, forklare og vurdere relevante sproglige træk i dansk talt eller skrevet som andet- og fremmedsprog på alle sprogets niveauer (ortografi, fonetik, morfologi, syntaks over tekstlingvistik til pragmatik).

Andetsprogpædagogik: Man skal vide noget om og kunne tage kritisk stilling til undervisningsmetoder og – teorier; hvilke sprog- og læringssyn disse metoder og teorier begrundes sig på; man skal kunne vurdere, analysere og diskutere de rammer, dansk som andetsprog er underlagt; endelig skal man gennem analyser af læremidler, undervisningspraksis og evalueringsredskaber kunne skabe en forankring mellem teori og praksis. Det sker bl.a. gennem et obligatorisk feltarbejde, hvor de studerende observerer, afprøver planlagte miniforløb, trækker praksis med tilbage i uddannelsesfeltet og ofte bruger deres feltarbejder som grundlag for deres eksamensopgaver i Andetsprogpædagogik.

Sprogtilegnelse: Man skal vide noget om, hvordan ens kommende kursister kan tænkes at lære sprog. Hvilke teorier er der? Hvilke styrker og svagheder repræsenterer de, og hvilke implikationer har hvilke teorier på undervisning, undervisningsmaterialer og undervisningstilrettelæggelse?

Kulturforståelse og interkulturel kommunikation: Sidst, men ikke mindst skal de studerende vide noget om moderne kulturteorier og samspillet mellem sprog, kultur og identitet på mikro- og makroniveau; de skal kunne analysere, vurdere og diskutere kulturteorier i relation til interkulturel kommunikation. Hvilke kultursyn er vi styret af? Hvordan influerer det på vores kulturpædagogiske approach og vores samspil med mennesker fra alle dele af verden, hvis vi f.eks. med os bærer en forestilling om, at Danmark er et monokulturelt samfund, at kultur er statisk, at den danske kultur er naturbåret etc.?

De nye krav til lærerkvalifikationer repræsenterer på mange måder et paradigmeskift – fra et krav om et kursus til et krav om en egentlig uddannelse. I en årrække er sprogcenterområdet det eneste undervisningsområde med særlige uddannelseskra-
v til undervisere i dansk som andetsprog. I den øvrige voksenuddannelse har det kun været lærere ved AMU's kurser i dansk som andetsprog, som siden 2000-2001 har skullet have uddannelsen til underviser i dansk som andetsprog eller tilsvarende kvalifikationer.

Nyt fagsyn

I lovforslaget om ny danskuddannelseslov for undervisning af voksne flygtninge og indvandrere fra 1998 bliver der argumenteret for, hvorfor titlen i lovforslaget er anderledes end i den eksisterende lov om undervisning af voksne indvandrere. "Den eksisterende titel kan give anledning til misforståelser, da lovens målgruppe omfatter både indvandrere og flygtninge. Med den nye titel er der fokuseret på det fag, der undervises i. Dansk som andetsprog er den faglige betegnelse for den sær-

lige undervisning, der finder sted, når personer, der ikke har dansk som modersmål, lærer, medens de bor i Danmark”... “Det betyder, at undervisningen i højere grad end f.eks. undervisning i engelsk, tysk og fransk forbereder til og er i samspil med kursisternes aktuelle behov for og erfaringer med brug af dansk. Sprogtilegnelse lettes ved sprogets anvendelse i praksis, og det forudsætter derfor, at det omgivende samfund inddrages i undervisningen i videst muligt omfang.” (Fra bemærkningerne til lovforslaget).

Ny lov, nye undervisningsvejledninger og nyt fagsprog

Med den nye lov i 1999 om *Undervisning i dansk som andetsprog for voksne udlændinge m.fl. og sprogcentre* skete den første omfattende regulering og styring af danskundervisningen. Der blev hermed foranstaltet en central styring af undervisningsfeltet gennem lovgivning, bekendtgørelser og undervisningsvejledninger med det primære formål at kvalificere og effektivisere danskundervisningen. I bekendtgørelsen blev der udarbejdet rammer for undervisningens indhold og tilrettelæggelse for at sikre ensartet kvalitet på landsplan. De nye centrale beskrivelser af undervisningens formål, mål, delmål og indhold etablerede en ny fælles terminologi og referenceramme på undervisningsområdet på tværs af de mange forskellige skoletyper og lærergrupper. Det samme gjaldt de nye danskprøver, som blev indført. Det var nyt, at ministeriet fik ansvaret for danskprøver i dansk som andetsprog.

Lovgivningen og reorganiseringen blev fulgt op af omfattende undervisningsvejledninger til de tre uddannelsesspor, og der udkom i tilknytning hertil en antologi, På Sporet, med en række korte fagdidaktiske, metodiske, kernefaglige artikler rettet mod underviserne og til brug ved efteruddannelse. De i alt 24 artikler tegner på sin vis vældig godt den profil, som området repræsenterede på det tidspunkt, eller måske snarere som fagspecialister beskrev som kerneområder for dansk som andetsprog. Et blik i indholdsfortegnelsen viser dels fællesskabet til fremmedsprogsundervisning, dels de hjørner, som er specifikke for indvandrerundervisningen, f.eks. alfabetisering, modersmålslærere og tolke. Men den afspejler også et mangfoldighedsperspektiv på, hvad undervisningsopgaven indebærer. En udgivelse, der på mange måder har holdt sig, stadig er læseværdig og giver et godt overblik over mange af såvel fremmedsprogenes som dansk som andetsprogs kerneområder.

Uddannelse og innovation

Gennem uddannelse og efteruddannelse skabes teoretisk overskud til at forholde sig aktivt til nye krav, til at skabe fornyelser og til at være aktive medspillere i professionaliseringen af feltet. Et overskud til at kunne foretage valg baseret på kursisternes behov, mål og ønsker. I uddannelsen og i efteruddannelsen tages der eksperimenterende fat på nye pædagogiske tilrettelæggelsesformer, og materialerne bliver mere mangfoldige – f.eks. taskbaserede materialer, materialer, der lægger op til etnografisk baserede arbejdsprocesser; materialer, der tænker i læringsmuligheder og ikke

kun i hvad, der skal undervises i, men også i, hvordan læringsmulighederne fremmes – dvs. oplæg til kollaborative arbejdsformer, problemløsningsbaserede arbejdsformer, opsøgende virksomhed på og uden for skolen, aktiv inddragelse både af kursisternes behov og deres motivation og baggrunde for at lære dansk. Det betyder en mere systematisk inddragelse af kursisternes viden, forforståelser, historie, kulturelle baggrunde som både nødvendige og ressourcerige afsæt for undervisningen.

Litteratur

- Bekendtgørelse om uddannelsen til underviser i dansk som andetsprog for voksne. Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 287 af 14. maj 1998.
- Holmen, Anne, Karen Lund og Gitte Østergaard Nielsen (red.) (1999): *På Sporet. En antologi i undervisning i dansk som andetsprog*. København: Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen (Uddannelsesstyrelsens Temahæfteserie nr. 30), s. 8-26.
- Lovforslag L 66, forslag til lov om undervisning i dansk som andetsprog for voksne udlændinge m.fl. og sprogcentre. Fremsat 16. april 1998.
- Vedel, Peter Villads (2003): "På sporet af en andetsprogpædagogik – en undersøgelse af metodeudviklingen i dansk som andetsprog". I: Holmen, Anne, Ester Glahn og Hanne Ruus (2003): *Veje til dansk – forskning i sprog og sprogtilegnelse*. København: Akademisk forlag.